

CRÒNICA DEL SIMPÒSIUM INTERNACIONAL D'HISTÒRIA DE L'ENGINYERIA Barcelona, 18 i 19 de setembre de 2000

Obrint el conjunt d'actes organitzats amb motiu de la commemoració dels 150 anys de l'Enginyeria Industrial a Espanya (1850-2000), s'ha celebrat a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona unencontre científic que ha comptat amb la participació de més de 70 investigadors i estudiosos de la Història de l'Enginyeria, procedents de 9 països del món.

L'acte d'inauguració comptà amb la presència del director de la Escola, Ramon Companys, del president del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, Àngel Llobet, del rector de la Universitat Politècnica de Catalunya, Jaume Pagès, i del Conseller d'Indústria de la Generalitat de Catalunya, Antoni Subirà. El Simpòsium comptà amb l'ajut de la Universitat Politècnica de Catalunya, del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, del Ministerio de Educación y Cultura, del Col·legi i l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, del Consejo General de Colegios Oficiales de Ingenieros Industriales, així com de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (Institut d'Estudis Catalans) i del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

El Simpòsium estava estructurat en 4 sessions específiques –cada una de les quals comprenia quatre ponències– i en 7 sessions en les que s'agruparen temàticament les 39 comunicacions. Les sessions específiques, que tenien per objecte presentar un panorama internacional de la investigació en Història de l'Enginyeria, posaren de manifest grans semblances i paral·lelismes entre els diversos països. D'aquesta manera es va configurant una visió internacionalista de les professions enginyerils, que posa de manifest com les diferents circumstàncies socials i econòmiques model·len i són a la vegada model·lades pels desenvolupaments tecnològics.

El Simpòsium estava també plantejat com a convocatòria lliure a la presentació de treballs. La resposta va ser molt satisfactòria, per sobre de les previsions inicials, transcendint els límits de la comunitat científica vinculada a la Història de la Ciència i de la Tècnica. S'ha pogut comptar amb investigadors procedents de diversos països d'Europa i d'altres llocs del món (foren enviats treballs des de l'Índia i Austràlia, encara que finalment els seus autors no van poder assistir). Naturalment, la resposta en l'àmbit espanyol ha estat molt destacada i, com és lògic, la participació vinculada a la Universitat Politècnica de Catalunya i al món industrial i professional català ha estat la més nombrosa. Ha pogut comprovar-se que existeix una important sensibilitat i inquietud entre els professionals de l'enginyeria, que els porta a voler conèixer, analitzar i comprendre la seva pròpia història, des d'una perspectiva molts cops cultural, de vegades tècnica, però gairebé sempre per un desig cívic de recuperar d'una manera adequada la trajectòria tècnica, cultural i social de l'enginyeria.

Els treballs presentats al Simpòsium seran publicats en propers números de *Quaderns d'Història de l'Enginyeria*.

PROGRAMA DEL SIMPÒSIUM

SESSIONS ESPECÍFIQUES (ponències)

1- L'Enginyeria Industrial a Espanya. Relator: Antoni Roca Rosell

Guillermo Lusa Monforte (Universitat Politècnica de Catalunya) "150 años de Ingeniería Industrial en España" [*conferencia inaugural*].

José Manuel Cano Pavón (Universidad de Málaga) "El Real Instituto Industrial de Madrid

1851-1867”.

Isabel Garaizar (Universidad del País Vasco) “La Escuela de Ingenieros Industriales de Bilbao”.

Francesc Barca Salom (Universitat Politècnica de Catalunya). “La càtedra Ferran Tallada i els inicis de l’enginyeria nuclear a Barcelona”.

2- L’Enginyeria Industrial als Estats Units d’Amèrica. Relator: Pere Grapí Vilumara

Eda Kranakis (University of Ottawa) "The Decline Of The Seven Year Apprenticeship: Rethinking The Conflict Between 'Shop Culture' and 'School Culture'".

Bruce Seely (National Science Foundation) “From Design to Science and Back: American Engineering Education in the 20th Century”.

Ruth S. and Neil Cowan (State University of New York) “Young Ladies Need not Apply: a History of Women in American Engineering Education”.

3- L’Enginyeria pre-industrial a Espanya. Relator: Vicent Salavert Fabiani

Nicolás García Tapia (Universidad de Valladolid) “Los ingenieros en el Renacimiento español”.

Isabel Vicente Maroto (Universidad de Valladolid) “Las escuelas de artillería y fortificación en los siglos XVI y XVII”.

Juan Helguera Quijada (Universidad de Valladolid) “Los técnicos extranjeros en la industria metalúrgica española del siglo XVIII”.

Mariano Esteban Piñeiro (Universidad de Valladolid) “Academias técnicas en la España del siglo XVI”.

4- L’Enginyeria Industrial a Europa. Relator: Antoni Roca Rosell

Irina Gouzevitch, (École des Hautes Études en Sciences Sociales, París) “Les ingénieurs industriels en Russie, 1850-1950: une histoire à restituer”.

Hans-Joachim Braun (Bundeswehr Universitaet Hamburg) “Engineering Education and the Professionalization of Engineers in Germany in the 19th Century”.

André Grelon (École des Hautes Études en Sciences Sociales, París) “La formation des ingénieurs et le développement des sciences appliquées en France, 1829-1914”.

Timo Myllyntaus (University of Helsinki, Finland) “Harbingers or Daredevils? Nordic Engineering Students at the Turn of the 19th and 20th Centuries”.

SESSIONS DE COMUNICACIONS

A) Orígens de l’electrotècnia.

Sudrià Andreu, Antoni (Universitat Politècnica de Catalunya) “Luz sobre los primeros ensayos de alumbrado eléctrico en Barcelona (1852)”.

Alayo Manubens, Joan Carles (Endesa) “La tecnología eléctrica abans de l'any 1881. El naixement de la indústria elèctrica a partir de l'enllumenat”.

Eguíluz Morán, Luis Ignacio; Cavia, M. Ángeles; Mañana, Mario (Universidad de Cantabria) “Francisco de Paula Rojas, un pionero de la electrotecnia en España”.

Eguíluz Morán, Luis Ignacio; Mañana, Mario; Lavandero, José C. (Universidad de Cantabria) “Una década trascendental en el desarrollo de la Electrotécnica (1882-1891)”.

Sánchez Miñana, Jesús (Universidad Politécnica de Madrid) “Antonino Suárez Saavedra (1838-1900), telegrafista, ingeniero eléctrico y divulgador”.

B) Ensenyament i aplicacions de l'electrotècnia.

Perat, J.I.; Sánchez López, Josep Antoni; Andrada, P. (Universitat Politècnica de Catalunya) “Evolució dels plans d'estudi d'electricitat a l'Escola Universitària Politècnica de Vilanova i la Geltrú”.

Eguíluz Morán, Luis Ignacio; Lavandero, José C.; Sánchez, Paulino (Universidad de Cantabria) “Historia del desarrollo de tecnologías industriales para el control de la corriente continua”.

Calvo Calvo, Ángel (Universitat de Barcelona) “Los cables submarinos: una rama emergente en la ingeniería civil en el siglo XIX”.

Rovira i Ragué, Josep M. (Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya) “Els inicis de la tracció elèctrica a Barcelona”.

Ferran Boleda, Jordi (UB) “L'enginyeria elèctrica a l'Exposició Universal de 1929”.

C) Educació tècnica.

Ramón Teijelo, Javier (Universitat Autònoma de Barcelona) “Aproximación al Real Conservatorio de Artes: precedente oficial de las escuelas de ingenieros industriales (1824-1850)”.

Ibiza Cots, Imma; Salavert Fabiani, Vicent (Universitat de València) “La fusió dels estudis industrials i de comerç a València 1852-1867”.

Blanes Nadal, Georgina; Garrigós Oltra, Lluís (Universitat Politècnica de València); Sebastià Alcaraz, Rafael (Universitat d'Alacant) “El profesorado de la Escuela de Artes y Oficios de Alcoi: 1887-1901”.

Blanes Nadal, Georgina; Millán Verdú, Carlos (Universitat Politècnica de València); Sebastià Alcaraz, Rafael (Universitat d'Alacant) “Tipología del alumnado inscrito en la Escuela de Artes y Oficios de Alcoi. 1887-1901”.

Toca Otero, Ángel (Universidad de Cantàbria) “La formación de técnicos y obreros en una industria química moderna de comienzos de siglo: la planta Solvay en España 1908-1935”.

García Castresana, Luis Ángel (Universidad del País Vasco) “Contribución de la industria en la formación de su mano de obra especializada y de sus cuadros técnicos en Vizcaya”.

Champeau, Virginie (Universitat de Nantes) “L’Institut Polytechnique de l’Ouest, 1919, l’École Supérieure du Bois, 1934: deux écoles de la crise”.

Tarasova, Valentina (Universitat de Moscou) “Engineering Education in Russia (Railway Transport Institutes in History and Modern Times)”.

Puig Rovira, Francesc Xavier (Universitat Politècnica de Catalunya) “La reforma de l’ensenyament tècnic de 1957, preludi de la transformació dels estudis tècnics”.

Jorgensen, Ulrik (Technical University of Denmark) “Strategies of Renewal in Engineering: Walking in Closed Circles”.

D) L’actuació professional i la seva percepció.

Seckelmann, Margrit H. (Max-Planck-Institut für Europäische Rechtsgeschichte, Frankfurt/M) “Industrial Engineering and the Struggle for the Protection of Patents in Germany, 1856-1877”.

De la Torre, Federico (Universidad de Guadalajara, México) “La ingeniería jalisciense en el siglo XIX y su aporte a la profesionalización de esta actividad en el occidente de México”.

Faure Benito, Roberto (Universidad Politécnica de Madrid) “El ingeniero “SUPELEC”.

Ginés Gibert, Montserrat (Universitat Politècnica de Catalunya) “El ingeniero como héroe popular y personaje literario en los Estados Unidos”.

E) Difusió de la tecnologia.

Sancho Llerandi, José Andrés; Iglésias Gómez, Laura María (Instituto de la Ingeniería de España) “Molinos hidráulicos en España en el siglo XVI”.

Puig Pla, Carles (Universitat Politècnica de Catalunya) “Innovació i difusió de tecnologia en la primera industrialització de Catalunya (c.1800)”.

Miquel i Serra, Domènec (historiador) “Enginyers industrials comissionats a l’Exposició Universal de Londres de 1862”.

F) Projectes.

Moreno Rico, Javier “El empeño del ingeniero Federico Armenter (1846-1912) por dotar a Barcelona de un arsenal naval”.

Zamora i Mestre, Joan Lluís (Universitat Politècnica de Catalunya) “Julio Isamat Vila. 1924, el concurs de projectes per al nou edifici dels Tallers Nova Vulcano”.

Bassegoda Nonell, Juan (Universitat Politècnica de Catalunya) “Una obra ingenieril de Gaudí: El proyecto de viaducto sobre el torrente de Pomeret, en Sarrià”.

Navas, Teresa (Universitat Politècnica de Catalunya) “Apunts sobre l’origen de la xarxa viària moderna en el territori barcelonès (1833-1860)”.

Villalante Llauredó, Manuel (Universitat Politècnica de Catalunya) “Trànsit, transport i enginyeria: una aproximació a la història de Catalunya i Barcelona”.

Jornet, Atanasi (AEG Motores); Valero, Emili (ETS Enginyeria Industrial de Terrassa); Freyre, Marc (ETS Enginyeria Industrial de Terrassa) “El motor d’inducció un segle després: estudi del motor asíncrònic d’alt rendiment. Model transitori d’arrancada”.

Puiggené Rovirosa, Ramon (Fondo Histórico ENDESA); Tatjer Mir, Joan (Comissió de Cultura, Associació d’Enginyers Industrials de Catalunya) “Conservación y uso del patrimonio industrial eléctrico de FECSA-ENHER (grupo ENDESA). ‘La belleza de la técnica’.

G) Enginyeria en la indústria.

Laube, Stefan (Berlín) “Categories of class, nation and paternalism in the behaviour of entrepreneurs in Lodz”.

Simón Arias, Julia (Universitat Politècnica de Catalunya) “Un apropament a la siderurgia catalana de fa 150 anys”.

Carreras Bayés, Dolors; Carreras Planells, Ramon (Universitat Politècnica de Catalunya) “Memòries de l’enginyer industrial Ramon Carreras Arimany (1879-1949) director de la Colònia Güell”.

De la Cruz Gómez, Carlos (Universidad de Castilla-La Mancha) “Fábrica de motores ‘La Hispania’ en Guadalajara”.

Kriekhaus, Stefan (Humboldt Universität Berlin, Institut für Geschichtswissenschaften Lehrstuhl für Wissenschaftsgeschichte) “Strategic Orientations of German Research and Development in Production-technology 1970-1990”.

CONFERÈNCIA DE CLAUSURA

Ramon Garrabou (Universitat Autònoma de Barcelona) “Els enginyers industrials en la construcció de la Catalunya contemporània”.